

APELACIONI SUD, Torino
Presuda od 15. XI 1978.

Maura S.p.A. c/a Getty
Oil Company

Brodarski ugovor - Za punomoć koja se odnosi na određeni ugovor nije potreban pismeni oblik ako taj nije potreban za ugovor koji se ima zaključiti - Američko pravo ne zahtijeva pismeni oblik ni za brodarski ugovor ni za punomoć - Obavijest o dolasku broda u luku odredišta smatra se predajom pisma spremnosti - Smatra se da je brod stigao u luku odredišta premda se usidrio daleko od luke, ali na uobičajeno mjesto sidrišta - Kad je brodar umjesto razvrnutog ugovora zaključio drugi, naručitelj prvog ugovora mora platiti naknadu u visini naknade za prekostojnice i za vrijeme predaha i stojnica razvrnutog ugovora

Tužbom od 28. listopada 1974. Getty Oil Company tužio je pred prvostepenim sudom rafineriju Maura S.p.A, navodeći slijedeće: Tužitelj je u ožujku 1974, putem svojih posrednika (brokers) Cima, kao brodar zaključio brodarski ugovor na putovanje za tanker Alaska Getty, za prijevoz arapske lagane sirove nafte iz Ras Tanure u Perzijskom zaljevu u Veliku Britaniju ili u Evropu. 20. ožujka 1974. tužitelj je teleksom obavijestio tuženoga da mu brod stoji na raspolaganju za ukrcaj u Ras Tanuri. Budući da tuženi za vrijeme trajanja stojnica nije počeo krcati teret, tužitelj ga je teleksom od 28. ožujka obavijestio da slijedeći dan počinju teći prekostojnice, a tuženi je tu obavijest primio bez primjedbi. Nakon nekoliko požurivanja, tek 17. travnja 1974. tuženi je odgovorio da nije u mogućnosti nabaviti teret, i zamolio tužitelja da nađe neki drugi posao za brod. Ovaj je to odmah i učinio i zaključio brodarski ugovor za taj brod sa Concord Petroleum Corp.

Tužitelj traži od Suda da proglasi tuženoga dužnim da mu plati troškove za prekostojnice, za izmaklu dobit (razliku između vozarina koje su bile u padu u vremenu između zaključenja jednog i drugog ugovora), i za porast operativnih troškova, sve u vrijednosti od 1 369 254,75 US dolara, ili protuvrijednost te sume u talijanskim lirama na dan presude, uz kamate.

Tuženi se usprotivio navedenim zahtjevima i ustvrdio da s tužiteljem nije zaključio nikakav brodarski ugovor,

niti neposredno, niti preko agenta, jer se niti Cima niti Simpson, Spence & Young, američki posrednici (brokers) koji su po ovlaštenju Cime potpisali ugovor u ime tuženoga, ne mogu smatrati agentima. Također, da tuženi nikad nije potvrdio takav ugovor, budući da se oni teleksi na koje se tužitelj poziva ne mogu smatrati mjerodavnom potvrdom, jer ih je slala osoba koja nema pravo zastupanja tuženoga prema van. Što se tiče merituma, tuženi osporava visinu sume s naslova naknade štete.

Presudom od 20. srpnja 1977. prvostepeni sud je osudio tuženoga na naknadu štete nanešene tužitelju, u visini od 1 200 431 US dolara, uz zakonske kamate koji na sumu od 603 037 dolara počinju teći 23. travnja 1974, a na ostatak od 597 394 dolara na dan presude, s tim da se to može preračunato isplatiti u lirama, uz plaćanje sudskih troškova.

Protiv te presude tuženi, sada žalitelj, uložio je 12. listopada 1977. žalbu Apelacionom sudu u Torinu i ustvrdio:

1. nepostojanje brodarskog ugovora između žalitelja i protustranke - Getty Oil Company, zbog nepostojanja punomoći koju je prema talijanskom zakonu, žalitelj morao dati Cimi u pismenom obliku;
2. propuštanje da se žalitelju dostavi pismo spremnosti;
3. nedolazak broda na mjesto krcanja predviđeno u ugovoru;
4. nedostatak dokaza o visini štete koju je pretrpjela protustranka;
5. nedostatak dokaza o šteti s naslova razlike u uvjetima ugovora između protustranke i žalitelja i između protustranke i Concord Petroleum Corp;
6. pogrešno utvrdjenu naknadu za prekostojnice za 6 sati vremena predaha i 72 sata stojnica.

Apelacioni sud je žalbu odbio iz slijedećih bitnih razloga:

Žalitelj prvenstveno poriče postojanje ugovora na kojemu protustranka osniva svoje zahtjeve, ali je iz dokumen-

tacije podnešene sudu vidljivo da su u razdoblju od 18. ožujka do 3. travnja žalitelj i Cima izmijenili desetak teleksa različita sadržaja, a u teleksu od 3. travnja žalitelj čak moli da Cima umiri brodara i da mu javi da će teret za krcanje biti pribavljen najkasnije za nekoliko dana. Iz toga se vidi da je žalitelj stvarno smatrao Cimu svojim agentom i da je preko nje obavljao poslove, bez obzira što pismenog ugovora nije bilo. Također se vidi da je žalitelj dobro znao da je po njegovim uputama i ovlaštenjima zaključen brodarski ugovor za taj tanker, da je bio obaviješten o posebnim uvjetima ugovora, o dolasku broda u navedenu luku, o početku toka prekoštojnica, o požurivanjima i protestima brodara, dakle da ne može nikako staviti prigovor da ugovor nije bio zaključen, kad se do zadnjeg časa smatrao obaveznim da ga ispuni.

Budući da na ovaj način nije mogao dokazati da ga ugovor ne veže, žalitelj je to pokušao drukčije - dokazom da je u kritično vrijeme od 28. ožujka do 3. travnja njegov upravitelj, jedina osoba ovlaštena da takav ugovor zaključi, bio na putu, te da je s Cimom preko teleksa kontaktirala osoba koja je običan namještenik i koja nema nikakvih posebnih ovlaštenja. Ovakvi navodi žalitelja ne mogu se prihvatiti kao razlog za oslobodjenje odgovornosti jer, ako je i točno da je upravitelj bio odsutan od 28. ožujka, bio je prisutan i 13. ožujka kad je stigao teleks koji ih obavještava o sklapanju samog ugovora i o njegovim klauzulama, i 22. ožujka kad je javljeno da počinju teći prekoštojnice i odgovoreno da je ta obavijest primljena na znanje.

Sud je na temelju ovoga utvrdio da ne stoji prigovor žalitelja o nepostojanju ugovora, pa nije bilo potrebe da se podrobnije upusti u ocjenjivanje mjerodavnog prava za, kako žalitelj navodi, "predugovornu fazu". Naime, nesporno je da se odnosi iz ugovora moraju prosudjivati po liberijskom pravu, jer je to pravo države broda, a ono recipira američko pravo koje ne zahtijeva pismeni oblik ni za brodarski ugovor ni za punomoć. Zato se ne može prihvatiti tvrdnja žalitelja o postojanju "predugovorne faze" koja bi se prosudjivala po talijanskom pravu i prema kojoj bi onda i za punomoć i za brodarski ugovor bila potrebna pismena forma. Također više nije bilo potrebe da se do kraja ispita da li je Cima uistinu bila opunomoćenik žalitelja ili samo njegov "glasnik" kojemu je za valjano djelovanje potrebno izričito ovlaštenje, niti kakvo je ovlaštenje bilo potrebno da Simpson, Spence & Young valjano potpišu ugovor za račun žalitelja.

Sud je dalje razmatrao prigovore žalitelja da brod nije poslao pismo spremnosti, te da nije nikad ni stigao na mjesto krcanja predviđeno u ugovoru. U teleksu od 20. ožujka 1974. piše da je brod stigao u vanjsko sidrište Ras Tanure, pa žalitelj smatra da to što je stigao ne znači da je i spreman za krcanje, dakle da obavijest o prispijeću broda nije isto što i obavijest o njegovoj spremnosti. Sud, međjutim, to nije uvažio, nego je zauzeo stajalište da se obavijest o dolasku broda u luku odredišta smatra predajom pisma spremnosti. Žalitelj nadalje ne priznaje da je brod uopće stigao na ugovoreno mjesto, bez obzira na obavijest, jer nije ušao u luku Ras Tanura nego je ostao na sidrištu dosta izvan luke, i s tog mjesta poslao pismo spremnosti. Sud je ustanovio da je brod stvarno bio usidren dosta daleko od same luke, ali da je to uobičajeno mjesto gdje brodovi čekaju vez, da je tu proveo čak 33 dana, da je bio u radio-vezi s lukom, te da je odmah i stvarno bio na raspolaganju za krcanje, što je i dokazao svojim promptnim dolaskom do veza čim je zaključen ugovor s drugim naručiteljem.

Žalitelj je nadalje u žalbi prigovorio samom načinu utvrđivanja i visini štete koju treba nadoknaditi. Brodarski ugovor predviđa da vrijeme stojnica za operacije ukrcaja i iskrcaja traje 72 sata, da počinje teći 6 sati nakon primitka pisma spremnosti, i kad protekne vrijeme stojnica žalitelj je dužan plaćati za prekostojnice u skladu s pravilima Worldscale 110, što u ovom slučaju iznosi 18 095 US dolara na dan, a što žalitelj osporava. Budući da je žalitelj primio pismo spremnosti 20. ožujka u 17,08 sati, nakon proteka 6 sati vremena predaha i 72 sata stojnica, prekostojnice su počele teći 23. ožujka u 23,08 sati i tekle su do 23. travnja u 1 sat. Sud smatra da protustranka ima pravo na naknadu za čitavo ovo vrijeme, tj. za 33 dana, 7 sati i 52 minute, što iznosi 603 037 US dolara. Vrijeme predaha i stojnica uračunato je zato što protustranka mora novom naručitelju ponovo obračunati i predah i stojnice. Sud nije uvažio prigovor žalitelja da je protustranka kriva što su prekostojnice tako dugo tekle, jer nije našla drugi teret za brod, budući da je dokazano da je žalitelj od početka i stalno javljao kako će teret uskoro stići.

Žalitelj je takodjer dužan nadoknaditi štetu iz razlike u uvjetima njegovog ugovora i onoga koji je protustranka naknadno zaključila s Concord Petroleum Corp, u visini

od 597 394 US dolara. Čim je žalitelj javio da ne može pribaviti teret i da se povlači iz ugovora, protustranka je uspjela zaključiti novi ugovor, što i samom žalitelju ide u prilog. Novi ugovor vrlo je sličan prvom po vrsti i količini tereta kao i po mjestu odredišta, ali se razlikuje po tome što je uvrštena Worldscale 55. Žalitelj nije nikako uspio dokazati da je protustranka iz klauzula u ovom ugovoru izvukla veću korist od one koju bi izvukla iz prvog ugovora, pa je Sud odbacio i ovaj prigovor i potvrdio prvostepenu presudu u cijelosti.

(Dir.Mar. 1979, str.240)

V.P.

Bilješka.- Na ovaj spor, koji ima elemente inozemnosti jer su stranke pravne osobe različitih država, talijanski sud primijenio je američko pravo. To je učinio zato, jer članak 10. talijanskog Codice della navigazione iz 1942. kaže da se ugovori o zakupu broda, brodarski i prijevozni ugovori prosudjuju prema pravu države pripadnosti broda odnosno zrakoplova, osim ako se stranke drukčije sporazume. U ovom slučaju stranke nisu posebno ugovorile pravo koje treba primijeniti, pa je sud uzeo liberijsko pravo kao pravo države pripadnosti broda, a ono u znatnom opsegu recipira američko pravo, čija je norma konačno bila primijenjena.

Da se ovaj spor slučajno našao pred našim sudom bio bi riješen na isti način, ali razlitim putem. Naime, prema čl.1000. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi od 1977, na ugovore o plovidbenim odnosima primjenjuje se pravo koje su stranke izabrale. Budući da stranke nisu ništa izabrale, supsidijarno se primjenjuje čl.1002. koji kaže da se u tom slučaju primjenjuje u prvom redu pravo koje je s ugovorom u najbližoj vezi. To bi onda bilo liberijsko pravo kao pravo države broda, a s time u onom opsegu u kojem recipira američko pravo - američko pravo.

V.P.